

AD/HD-LAPSI PÄIVÄHOIDOSSA

Teija Hirvonen

ja

Minna Väisänen

KEVÄT 2010

AD/HD tulee englannin kielen sanoista Attention Deficit/Hyperactivity Disorder joka tarkoittaa tarkkaavaisuushäiriötä, johon liittyy ylivilkkautta. **AD:n eli tarkkaavaisuushäiriön ja HD:n ylivilkkaushäiriön** välillä oleva vinoviiva on korostamassa sitä, että kumpikin näistä oireista voi esiintyä erikseen.

AD/HD -oireyhtymään kuuluvat **ydinoireet ja liitännäisoireet**. Diagnostisesti ADHD jaetaan kolmeen alaryhmään:

1. ADHD, pääasiallisesti tarkkaamattomuus-tyyppi
2. ADHD, pääasiallisesti yliaktiivinen/impulsiivinen tyyppi
3. ADHD, yhdistynyt tyyppi

Tarkkaavuudella eli huomiokyvyllä tarkoitetaan toimintaa suuntaavaa, organisoivaa ja kontrolloivaa prosessia. Tarkkaavuuteen ja vireyteen liittyy läheisesti aktiivisuuden säätely, impulssikontrolli ja toimintojen ohjaus.

Ylivilkkauteen liittyviä oireita ovat vaikeudet pysyä paikoillaan, raajojen heiluttelu ja tuolilla kiemurtelu, tarpeettomat liikkeet kuten sormien taputtelu, sopimaton kiipeily ja juoksentelu, vaikeudet leikkiä rauhallisesti, jatkuva vauhdikkuus ja energisyys, jatkuva puhuminen sekä lähellä olevien esineiden tavoittelu ja sormeilu.

Motorisia ongelmia esiintyy 3-5 %:lla lapsista ja ne liittyvät kokonais- ja hienomotoriikan toimintoihin.

Motoriikkaan liittyviä kehityshäiriöitä ovat kokonaismotoriikan häiriöt, hienomotoriikan häiriöt, motorisen koordinaation häiriöt, tasapainovaikeudet, visuospatiaaliset (kyky hahmottaa itsensä ja ympäristönsä välisiä etäisyyksiä ja ympäristön muotoja) ongelmat, asentotunnon hahmottamisen vaikeudet ja lihasvoiman käytön ongelmat.

Hahmottaminen tarkoittaa aivojen kykyä rekisteröidä, järjestää ja tulkita aistihavaintoja. **Hahmottamisen vaikeuksia** ovat nähdyn, kuullun, tuntoaistin, kosketusaistin, maun ja hajun hahmottamisen häiriöt. Myös sosiaalisten tilanteiden hahmottaminen voi olla vaikeaa. Lapsella voi olla vaikeuksia erottaa toisistaan samannäköisiä kuvioita, kirjaimia tai numeroita.

Puheen ja kielen kehityksen vaikeudet ovat viivästynyt kielen kehitys, ääntämisvirheet, puheen ymmärtämisen ja muistamisen vaikeudet, puheen tuottamisen vaikeudet ja suppea sanavarasto. Lapsen voi olla vaikeaa ymmärtää ja tulkita pitkiä lauseita. Hän ei myöskään välttämättä ymmärrä annettuja ohjeita, kysymyksiä ja selityksiä.

2-3 -vuotiaassa lapsessa voidaan nähdä piirteitä ADHD:stä ja hän voi tarvita kotiin ja päivähoitoon erityisiä tukitoimia. Lapset kasvavat ja kehittyvät kokoajan, joten lopullinen diagnoosi voidaan tehdä 5-vuotiaana. Viiden vuoden ikä on tutkijoiden mukaan otollinen tutkimuksille, koska tällöin lapsi kykenee motivoitumaan kuntoutukseen itsekin.

LIITE 8

Vinkkejä arkeen

Hyvä vuorovaikutus lapsen kanssa on tärkeää.

Lapselle puhuttaessa on tärkeää käyttää sanoja, joita lapsi ymmärtää

Lapsen kuunteleminen on tärkeää!!

Katsekontakti, älä sano enempää jos lapsi ei katso sinuun

Kehonkieli

Tunneilmaisu; miltä meistä tuntuu?

Lapsi voi käyttäytyä huonosti:

Saadakseen huomiota

Hallitakseen tilannetta

Kostaakseen samalla mitalla jollekulle

Kokiessaan, ettei häntä ymmärretä

Tuntiessaan, ettei hän voi kuitenkaan onnistua missään

Koska hän ei kykene hallitsemaan käytöstään

Hän ei ymmärrä tai osaa käskyä tai toimintaa

Paras tapa antaa huomiota lapselle on antaa sitä silloin kun hän sitä vähiten odottaa, ei silloin, kun hän on käyttäytynyt huonosti.

Ylivilkkaiden lasten on vaikea noudattaa rajoja, mutta siitä huolimatta he tarvitsevat niitä. Sinä olet aikuinen, joten tilanteen hallinta on sinun, ei lapsen vastuulla.

On hyvin tavallista, että ylivilkkailta lapsilla on **heikko itsetunto**, joka voi olla yksi syy, miksi lapset käyttäytyvät huonosti.

Kannusta ja kehu pienissäkin onnistumisissa

Päivähoidon henkilökunnan on hyvä sopia vanhempien ja lapsen kanssa etukäteen **haku- ja viemistilanteista**

Keskity lapseen ja vaihda kuulumiset nopeasti lapsen kuullen

Toistuvat rituaalit, kuten hoitajan syliin meno ja vilkutus vanhemmalle ikkunasta saattavat helpottaa erotilannetta

Jos lapsi ikävöi kovasti vanhempiaan, anna hänen tuoda kotoa jokin turvaa tuova esine.

Palautetta antaessasi kohdista huomio niihin asioihin joissa lapsi on onnistunut ja sivuta virheet tai kiinnitä niihin huomiota mahdollisimman vähän

Saadakseen mahdollisimman paljon **leikeistä** lapsi tarvitsee aikuista leikkiin mukaan

Aikuisen tuella lapsi voi kehittää monia taitoja leikin avulla

Lasta tulisi tukea monipuolisesti liikkumaan, jotta hänen kehonhahmotus- ja hallinta sekä motoriset taidot kehittyvät

Jos lapsi haluaa hyppiä, niin pidä pituushyppykilpailut tai juoksemisen tarvetta voi tyydyttää juoksukilpailuilla

Ryhmätilanteissa ylivilkkkaus ja impulsiivisuus monesti korostuvat

Aseta AD/HD -lapsi istumaan siten, että sinulla on häneen hyvä kontakti

Ylläpidä jatkuvaa katsekontaktia lapseen

Varmista, että lapsi on kuullut ja ymmärtänyt ohjeen

Käytä lasta "esimerkki-lapsena" esim. uuden leikin oppimisessa tai korttien jakajana

Kehuminen on helppoa; hymy ja muut ei aineelliset palkkiot ovat tärkeitä

Lapset kukoistavat kiitoksen voimasta

Muista että, lapsi todennäköisesti toistaa käytöstä, josta häntä on kehu

Ennakoi, suunnittele tekemisiä ja tilanteita, kerro lapselle mitä tehdään

Kannusta lasta ponnisteluissa

Ole realistinen

Anna lapsen yrittää

Lisätietoja: www.adhd-liitto.fi